

ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ
Συνεχίζουμε και σ' αυτό το φύλλο δημοσιεύματα για την επέτειο της εξέγερσης του Δα-

σκαλογιάννη τον περασμένο Ιούνιο. Ο Στρατής Βρεττουδάκης με ένα κατατοπιστικό κείμενο παρουσιάζει την εκδήλωση, ενώ ξεχω-

ριστή θέση έχει ο λόγος του νομάρχη Χανίων και συνεπαρχιώτη μας Γ. Κατσανεβάκη.
Σελίδες 4-5 & 7

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ Η Ομιλία του Νομάρχη Χανίων Γιώργου Κατσανεβάκη

Πολλοί ιστορικοί έχουν ασχοληθεί στην περίοδο μετά το Δασκαλογιάννη και μάλιστα η ιστορία καταγράφει ότι τα 50 σπουδαιότερα χρόνια πριν από την ελληνική επανάσταση του '21 ήταν εκείνα που καθόρισαν τον ρου της ανθρωπότητας και αναφέρομαι στη μεγάλη Γαλλική επανάσταση του 1789 και στην Αμερικανική του 1776.

Αυτές όμως οι επαναστάσεις που πολλοί λένε ότι προετοίμασαν και το ιδανικό και το όραμα της ελληνικής επανάστασης, είχαν ένα χαρακτηριστικό. Είχαν στόχο την αποτίναξη ζυγού. Υπήρχε έντονη καταπίεση στους λαούς, είτε για λόγους οικονομικούς, αποτίναξη εκείνων των μεταναστών της Αμερικής από τους λαούς που τους καταδυνάστευαν, της ηπειρωτικής Ευρώπης, είτε αποτίναξη από τη μεγάλη φεουδαρχία στην περίοδο της Γαλλικής επανάστασης.

Όλοι όμως αγνοούν και ίσως σ' αυτό να φταιει και το γεγονός ότι η Κρήτη 140 και πλέον χρόνια αργότερα ενώθηκε με την Ελλάδα και η μεγάλη σελίδα του 1770 δεν έχει γραφτεί ακόμα, γιατί τότε καταξιώθηκε και μεγαλούργησε το μεγάλο ιδανικό, το ελληνικό, της ελευθερίας, που δεν έχει σχέση με τη συμβατότητα της απελευθέρωσης των λαών, γιατί ελληνικά ιδανικά ελευθερίας δεν σημαίνει απλά να απελευθερώσουμε γεωγραφικά μια έκταση και μετά ως θεματοφύλακες να περιφρουρήσουμε την μη περαιτέρω κατάκτησή της. Ελληνικό ιδανικό ελευθερίας σημαίνει απελευθέρωση όλων των άυλων αξιών που κουβαλά μέσα του ο άνθρωπος και όλα να είναι αποτέλεσμα οικείας βουλήσεως και αποτέλεσμα ελευθερίας σκέψης, για να μπορεί να απολαμβάνει σε κοινωνία ανθρώπων και πολιτών, όλα τα αγαθά του πολιτισμού συνολικά.

Τότε λοιπόν ο Δασκαλογιάννης, ο μορφωμένος, σε ένα λαό που το 92% ήταν αγράμματος τελείως, ο ίδιος γνώστης 4 γλωσσών, με 4 τρικάταρτα καράβια, έχοντας

ταξιδέψει στα πέρατα του κόσμου, φρόντιζε γιατί διείδε ότι έπρεπε να καλλιεργηθεί αυτό το ιδανικό της ελευθερίας και μάλιστα σε ένα λαό, στους Σφακιανούς, που δεν είχαν νοιώσει καταπίεση ποτέ, σε όλους τους αιώνες, από την πτώση της Κωνσταντινούπολης, μέχρι των ημερών του. Ούτε οι Βενετοί τόλμησαν να κατοικήσουν τα Σφακιά. Ήρθαν μόνο ορισμένοι για 13 μέρες και τους σκότωσαν στον Ίλιγγα. Τούρκος δεν πάτησε, ούτε για απογραφή ποτέ, στις απογραφές που έκαναν ακόμα και οι Τούρκοι.

Να δούμε όμως πώς έβλεπε ο Δασκαλογιάννης το ιδανικό της ελευθερίας και αυτό είναι απογεγραμμένο στο Ομηρικό έπος του Μπατζελιού, που είναι ο Όμηρος του Δασκαλογιάννη, που περιέγραψε και έγραψε την Οδύσσειά του, για να μην υπάρξει λήθη, με στόχο να γράψει την αλήθεια. Γι' αυτό και επικαλείται στην αρχή του τραγουδιού του:

«Θες μου και δώσμου δύναμη, καρδιά σαν το καζάνι, να κάτσω να συλλογιστώ το δάσκαλο το Γιάννη»

Αγράμματος ο Μπατζελιός και είχε το γιο του Παπασίφη Σκορδίλη καθ' υπαγόρευση, όπως άλλος Ευαγγελιστής Ιωάννης, να του υπαγορεύει και να γράφει την αλήθεια και μόνο την αλήθεια.

Η πηγή αυτή, μαζί με τα ντοκουμέντα του Τουρκικού αρχείου του Ηρακλείου και τις παραδόσεις, μας δίνουν συνολικά την προσωπικότητα του Δασκαλογιάννη. Χαρακτηριστικότερες αποστροφές αυτής της μεγάλης προσωπικότητας.

Εδώ, στην πλατεία της Ανωπόλεως, τα Χριστούγεννα του 1769, μάζεψε επίτηδες τον κόσμο για να τους κάνει γιορτή, τραπέζι. Τούρκοι δεν υπήρχαν και τότε άρχισε να τους λέει και να τους εξιστορεί τα αγαθά που έχουν οι άλλοι λαοί της Ευρώπης. Είπε λοιπόν τότε, για τη μεγάλη μέρα που θα έρθει, της λευτεριάς, και τόνισε: «όντε θα είναι ελεύθερες στεριές και θάλασσες, τότε, γιατί

ο αγράμματος λαός έπρεπε να καταλαβαίνει τι του λέει, θα μπορεί ο πάσα ένας να κάνει όσα γιδοπρόβατα θέλει και όπου θέλει. Θα μπορεί αν θέλει να κατέβει στον κάμπο, να κάνει ελιές και ζευγάρι. Και προσέξτε για να φτάσει στην κορυφή του λόγου του «θα μπορεί να χτίζει μοναστήρι όπου θέλει». Για την πίστη του αγωνιζόταν, όχι μόνο στα Σφακιά το μοναστήρι. Και τελείωνε «και να κάνομε ούλοι μας λιτανείες τη Μεγαλοβδομάδα».

Την εποχή εκείνη η έννοια της πατρίδας δεν υπήρχε. Η Ελλάδα όπως τη γνωρίζουμε σήμερα ήταν ανύπαρκτη. Ούτε η λέξη Έλληνας κυκλοφορούσε. Για Ρωμιοσύνη μιλάει ο Μπατζελιός, ότι ήθελε να κάνει ο Δασκαλογιάννης με την καρδιά του την Κρήτη Ρωμιοσύνη και Ρωμιοσύνη βέβαια δεν είναι το υπέροχο τραγούδι μόνο του Ρίτσου ή την μεγάλη και σπουδαία κορυφαία μουσική του Θεοδώρακη. Ρωμιοσύνη είναι η ελληνικότητα που κουβαλούμε αιώνες από την αρχαιότητα, που παντρεύτηκε μετά την ορθοδοξία και έκανε αυτό το μείγμα, τον υπέροχο

άνθρωπο πολίτη, που απόφιος διαμέσου των αιώνων, ως δείγμα και μάρτυρας της ελληνικής φυλής, διατηρήθηκε στην επαρχία των Σφακιών, τη σημερινή. Αλλά την εποχή εκείνη Σφακιά ήταν και το μισό ανατολικό Σέλινο, ο νότιος Αποκόρωνας και η επαρχία του Αγίου Βασιλίου. Όλοι θυμόμαστε ότι ο νομός των Σφακιών υπήρξε ως ανεξάρτητος 5ος νομός μέχρι το 1920, επειδή οι άνθρωποι, οι πολίτες του είχαν κοινά χαρακτηριστικά.

Και τόνιζε θέλοντας να πει πάλι στους κατοίκους, που τους είχε μαζέψει ότι «μια στις πέντε κερδαίνουμε αν κάνουμε επανάσταση όμως το χειρότερο είναι η ησυχία, ο χειρότερος εχθρός, και η χριστιανοσύνη κοντεύει να συνηθίσει τη σκλαβιά. 40 χρόνους ακόμα αν μείνει ο τούρκος δεν θα υπάρχει σταυρός ανατράνιστος». Θέλοντας να τονίσει και να καλλιεργήσει ότι η πατρίδα μας είναι η πίστη. Αυτό μας συνδέει όλους. Γιατί η Βυζαντινή αυτοκρατορία στο μυαλό κανενός δεν υπήρχε και μάλιστα έξω από την Κρήτη, Κρητικοί δεν γνώριζαν πού αλλού υπήρχαν Έλληνες.

Και καλός μαθητής του αργότερα ο Βενιζέλος, όταν του έλεγαν τί ζητάει στο Σαγγάριο και τρέχει από εδώ και από εκεί απάντησε: «Ως γνήσιος Έλληνας, πήγα μόνο εκεί που υπήρχαν Έλληνες, να τους απελευθερώσουμε» εννοώντας αυτά τα μεγάλα γονίδια υψηλά της ελευθερίας.

Και τόνιζε και έλεγε «βλέπεις» και μάλιστα το τόνιζε στην πρωτοκόρη του Μαρία, «γιά να σου δώσω ένα παράδειγμα, βλέπεις την αγελάδα του Σαβιολή απέναντι, που έχει χοντροπετσιάσει από τη μια μεριά και με ένα σίδερο σαν το δαχτύλι την δένει ο Σαβιολής και δεν κουνά; Έτσι είναι και ο δικός μας σηκωμός. Θέλει και με το δίχαλο στη ράχη, αλλά θέλει και χείρισμα με το βεργί, να ξεσηκωθούμε, να σκοτωθούμε, να γίνουν θρύλοι, να ακουστούν παραμύθια, να μάθουν τα παιδιά και να νοιώσουν τα παλληκάρια ότι ακόμα και οι Τούρκοι σκοτώνονται», ότι και η βαρβαρότητα μπορεί να νικηθεί, ότι αυτό εξαρτάται μόνο από μας τους ίδιους και έδινε την παραγγελιά στην πρωτοκόρη του, «έλα εδώ, σούχω ταμένο εσένα να γράψεις και να φάνεις με το δικό σου υφάδι και σιμόνι το λάβαρο της ελευθερίας, της ελευθερίας και της επανάστασης της Κρήτης». Και αυτό είναι απογεγραμμένο σε ένα φερμάνι που στάλθηκε μετά στην Κωνσταντινούπολη.

Το φερμάνι λοιπόν έγραφε και περιέγραφε το χαρτί. Ξέρετε τι είχε; Το σταυρό με μια εικόνα «Αυτό είναι το λάβαρο» της έλεγε «του πρώτου σηκωμού», «γιάντα πατέρα, θα χρειαστεί και δεύτερος», «να και δεύτερος και μπορεί και τρίτος, γιατί δεν πέφτει με μια ο πρίνος. Θα δημιουργηθούν παλικάρια, πρέπει να κάνουμε αγώνες, γιατί τώρα κοντεύουμε να τουρκεψούμε» και μιλούσε έχοντας γνώση ότι 1770, 100 χρόνια μόλις, τρεις γενιές είχαν περάσει από την πτώση της Κρήτης στους Τούρκους και ο μισός πληθυσμός από τις 300.000 που είχε η Κρήτη, είχαν Τουρκεψει. Μη νομίσει κανείς ότι οι

στρατοί κουβαλούν τις οικογένειές τους, τις γυναίκες τους, για να γίνουν τα σόγια και τις φάρες τους. Από το ντόπιο πληθυσμό πάντα γίνεται η αναπαραγωγή τους.

Τουρκεύουν οι πολλοί και είχαμε φτάσει στο σημείο μάλιστα ακόμα και τα πρώτα 10 χρόνια πριν πέσει ακόμα το κάστρο από τους Βενετούς που το κατείχαν, ήδη 60.000 είχαν γίνει εξωμότες. Αυτή είναι η πραγματικότητα και η τραγωδία των κατακτητών.

Τα έβλεπε λοιπόν αυτά ο Δασκαλογιάννης και ερχότανε και με τη γνώση που είχε τους έλεγε ιστορίες εδώ στο χωριό από την Πόλη, τη Σμύρνη, τη Μάνη, το Τριέστι, την Οντέσσα, τη Μασσαλία, τα ονόματα που είχαν οι πόλεις τότε και τους έλεγαν μάλιστα πόσο καλά περνούσαν εκείνοι, αλλά και πόσο καλά περνούσαν οι Σφακιανοί προηγούμενες εποχές, φέρνοντάς τους ένα παράδειγμα ότι «να, εδώ στην πλατεία, πριν από χρόνια, ο Κατσούλης ο Πατεροζάπας εμάζωνε 300 χαροκόπους και κάνανε γλέντι τα Χριστούγεννα», υπονοώντας ότι οι λίγοι που ήταν τότε, ήταν μια κατάπτωση χωρίς να το θέλουν και να το έχουν κατανοήσει, της ιδέας της ελευθερίας που έπρεπε να έχουν μέσα τους.

Και συνέχεια τους καλλιεργούσε και τους έλεγε «θα φέρω το Μόσκοβο», θέλοντας να δώσει το ερέθισμα, ότι συμάχους έχουμε και βέβαια αποσιωπώντας το γεγονός ότι η Ρωσία τότε δε ήθελε τίποτε άλλο παρά το δικό της συμφέρον, να αναβιώσει ως διάδοχος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και μάλιστα τη Μεγάλη Αικατερίνη είχε ήδη αποφασίσει τον εγγονό της να τον κάνει αυτοκράτορα της Ρώμης. Για ίδιο όφελος τα ξένα κράτη πάντα έβλεπαν τον Έλληνα καταπιεσμένο, ποτέ για το καλό του. Αυτό έλεγε και ο Βενιζέλος αργότερα ότι «καημός στον που δεν έχει νύχια να ξυστεί». Το έλεγε και ο Κολοκοτρώνης, όταν το 1827 ο Ιμπραήμ αλώνιζε και θέρριζε τη Πελοπόννησο ολόκληρη και ήταν αυτός φυλακισμένος,

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Η Ομιλία του Νομάρχη Χανίων Γιώργου Κατσανεβάκη

ήρθαν οι ξένες δυνάμεις, έγινε η Ναυμαχία του Ναυαρίνου, μπήκε ο στρατηγός ο Μεζόν, έδωσε τους Τούρκους από την Πελοπόννησο και ο Κολοκορώνης ως γνήσιος Έλληνας και αυτός αναφώνησε και είπε «ναι, ελευθερώθηκε πάλι η Ελλάδα, ήρθε ο Μεζόν και η Ναυμαχία του Ναυαρίνου και έδωσαν την ελευθερία στον τόπο.

Για ιδέστε όμως πόσον εξέπεσε η αξία της». Εννοώντας ότι από την ώρα που δεν ήταν κατάκτηση των ίδιων των Ελλήνων και μόνο να την νοιώσουν στο πετσί τους, να τη βιώσουν και να την κατακτήσουν μόνοι τους και ήταν δοτή η ελευθερία, μπορεί να είχε τα ίδια αποτελέσματα και το αγαθό, όμως δεν ήταν η ίδια, η ελληνική ελευθερία, αυτή που ήθελε ο Δασκαλογιάννης.

Έλεγε λοιπόν για το Μόσκοβο και ήξερε ο ίδιος ότι τελικά η ιστορία τον επιβεβαίωσε, το απέκρυπτε όμως. 14 καράβια όλα και όλα ξεκίνησαν από τη Ρωσία για ενίσχυση του Ελληνικού λαού να επαναστατήσει. Πήγαν στη Μάνη αυτά τα 14, 600 όλοι κι όλοι ήταν οι στρατιώτες, οι Ρώσοι. Αλλά μονο αν περίμενε η Κρήτη την προσθήκη 600 μόνο ανδρών για να δημιουργήσει το έπος της επανάστασης.

Όμως ο Δασκαλογιάννης τόνιζε ότι η βοήθεια θα είναι μεγάλη. Στην πράξη έγιναν δύο εκατοστρωτικά σώματα από 200 Έλληνες στην Πελοπόννησο και με 12 Ρώσους το κάθε ένα και μάλιστα ο Μπενάκης σε ένα απ' αυτά που ήταν αρχηγός του σώματος ορκίστηκε στην Αυτοκράτειρα Αικατερίνη, πίστη στην αναβίωση της Ρωσικής αυτοκρατορίας και βέβαια τότε ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος είχε αρχίσει.

Ο Δασκαλογιάννης είχε συναντηθεί και με τους αδελφούς Ορλώφ και στη Βενετία και στη Μάνη, με τους Μαυρομιχαλάους και με τον Μπενάκη, είχε τα στρατηγικά του σχέδια και περίμενε ότι αυτό θα ήταν το φυτίλι, για να ανάψει ο ενθουσιασμός με βάση τα Σφακιά, τους ελεύθερους Σφακιανούς, σε ολόκληρη την Κρήτη. Αυτό ήταν το στρατηγικό σχέδιο μέσα στο μυαλό του και αυτό προσπαθούσε να κα-

τακτήσει και να δώσει και στους Σφακιανούς.

Γι' αυτό λοιπόν ερχότανε και αν δεν ήταν στα βουνά με τους καπετάνιους, φορούσε τη θράκιση, φορούσε τα μουλωχτά οι Σφακιανοί να μην τον ακούνε, να μην τους ακούει κανείς λέγανε, επειδή τον έβλεπαν με μια στολή αξιοπρόσεκτη και τον έλεγαν ψαλιδόκολλο τότε, που δεν ήταν η γνήσια Σφακιανή. Αυτός τη φορούσε επίτηδες και στην εκκλησία όταν έμπαινε, ο Αη Γιώργης που με δικά του χρήματα έγινε, καθόταν στη μέση, ούτε εκεί που ήταν μπροστά οι καπετάνιοι, ούτε πίσω με το λαό, για να δείξει ότι όλοι είμαστε το ίδιο και ενωμένοι πρέπει να κατακτήσουμε ως πολίτες ελεύθεροι, το ιδανικό της ελευθερίας και μάλιστα ο ίδιος τότε, τον Αύγουστο του 1769 πολλοί λένε ότι σκηνοθέτησε και ήταν στο πρόγραμμά του βάφτιση στη Μαδαρίτικη Βίγλα, εκεί που είχε το Μιτάτο του ο Μπατζελιός, γιατί είχε βιώσει το Δασκαλογιάννη ο Μπατζελιός και κάλεσε τους καπεταναίους τους πρώτους, τον Πρωτόπαππα, τον Βουρδουμπά, το Μανούσακα, το Μπανάτο, όλους αυτούς, τον Κατσούλη, που μπορούσαν να μεταφέρουν και στους άλλους καπετάνιους στα χωριά τους, το πνεύμα και την ιδέα της ελευθερίας και μάλιστα προσέξετε, στο ξέφωτο, μέρα, όπως στην αρχαία Ελλάδα, η εκκλησία της αρχαίας Ελλάδας, πάντα στο ξέφωτο μαζεύονταν οι πολίτες, για να αποφασίσουν, κάτω από το φως του Θεού, το φως της ημέρα και μαζεμένοι καπεταναίοι τότε, οι ελεύθεροι πολίτες ήταν εκείνοι που μπορούσαν να φέρουν όπλα.

Αποφάσισαν και του είπαν «να θα σε κάνουμε αρχηγό» και όταν η κόρη του του είπε μια φορά «μας πως εσένα; Εσύ είσαι καπετάνιος της θάλασσας, σε κάνουν αρχηγό στα βουνά, που δεν έχεις ανέβει ακόμα να τα περπατήσεις, να τα νοιώσεις όσο πρέπει. Είσαι του γιγαλού εσύ». «Μα εμένα με διαλέξανε και πρέπει να δεχθώ, γιατί όλοι το ίδιο είμαστε και όλοι αποφασίσαμε ο καθένας μόνος του».

Ο Δασκαλογιάννης δεν ήταν ο ηγέτης που επεβλήθη, με την έννοια να δώσει εντολές. Ήταν ο

εκφραστής της ελεύθερης φρόνησης και βούλησης όλων ανεξαιρέτως των Σφακιανών, που μόνοι τους όλοι θέλησαν και είπαν «ναι, πάμε στο δρόμο της ελευθερίας, να απελευθερώσουμε την Κρήτη ολόκληρη» και αυτό το έλεγε χαρακτηριστικά αργότερα, όταν το συνέλαβε ο Πασάς «γιατί εσύ, Δασκαλογιάννη, που τα είχε όλα, καράβια, πλοία, ελευθερία, αφορολόγητα, έκανες αυτό που έκανες» και απαντά «εγώ και αν είμαι Σφακιανός, παιδί της Κρήτης είμαι και να θωρώ τσι Χριστιανούς στα βάσανα πονεί με».

Εγώ δηλαδή και αν είμαι Σφακιανός, δηλαδή ελεύθερος, δεν φτάνει η ελευθερία η δική μου, δέστε το ιδεώδες το χριστιανικό της ορθοδοξίας «αγάπα τον πλησίον σου ως εαυτόν και πλησίον δεν είναι μόνο ο διπλανός Σφακιανός, είναι όπου έχουμε ακουστά ότι υπάρχουν Κρητικοί. Αυτούς ήθελε να απελευθερώσει ο Δασκαλογιάννης και είναι πιο πολύ μάρτυρας της πίστωσης, γιατί πατρίδα είπαμε δεν υπήρχε τότε και μετά έγινε μάρτυρας της πατρίδας, που το τόνισε και αυτό στον πασό, στο Ηράκλειο, γιατί του έλεγε ότι έπρεπε να θυμάται, γιατί αγωνίστηκε. Πρώτον για την πατρίδα μου, δεύτερο για την πίστη και τρίτο για τους Χριστιανούς που κάθονται στην Κρήτη. Για όλους αυτούς αγωνίστηκε ο Δασκαλογιάννης και όταν ξεκινούσε και τους μαζεύε, είχε μέσα του την αγωνία και το άγχος, αν και όλη η Κρήτη θα επαναστατήσει.

Ξεκίνησε λοιπόν από εδώ, απ' αυτήν την πλατεία, 26 του Μάρτη το 1770, συμβολική μέρα, 50 χρόνια μετά, για να εμπνεύσει με το ιδανικό της ελευθερίας την επανάσταση σε όλη την Κρήτη. Πόσο δίκιο είχε που την έκανε την επανάσταση τότε, γιατί με εξαίρεση ελάχιστους, όλη η άλλη Κρήτη κοιμόταν. Κανείς δεν εξηγήθηκε κανείς δεν πήρε το μήνυμα, εκτός από την ευρύτερη κοντινή περιοχή του Σελίνου, του Αποκορώνου και του Αγίου Βασιλείου.

2.000 όπλα είχαν οι Σφακιανοί όλα και όλα. Ξεκίνησαν λοιπόν το Πάσακ, τον Απρίλη τότε που 1770 προς την Κράπη, για να δώσουν τη μεγάλη

μάχη και μάλιστα όταν μαζεψήκανε όλοι λέει ο Δασκαλογιάννης «παίξτε και μερικές ντουφεκιές, να ακούσουν και από τον κάμπο για να έρθουν να συμπαρασταθούν». Δεν υπήρξε καμία βοήθεια.

Προφητική λοιπόν η χρονική περίοδος αυτής της επανάστασης, για να ξυπνήσει ο ελληνισμός μέσα στους υπόλοιπους, που τους είχε καταπονήσει ο ραγιαδισμός και όταν άρχισαν οι μεγάλες μάχες, ξέρετε στην Κράπη μαζεψήκανε όλοι οι Τούρκοι της Κρήτης. 15.000 είχε ο νομός Χανίων, μαζεψήκανε όλοι και όλοι τόσοι από το Ηράκλειο. Δεν υπήρχε ένοπλος Τούρκος στην υπόλοιπη Κρήτη.

Όλοι εδώ μαζεμένοι. Η υπόλοιπη Κρήτη δεν είχε συγκινηθεί.

Ο Δασκαλογιάννης έδωσε τις μεγάλες μάχες τότε και όταν φαινόταν ότι έκλεινε η πλάστιγγα υπέρ των Τούρκων λόγω πλήθους 30.000 και πλέον αντίπαλοι σε 2.000, τότε τόλμησε και είπε «μήπως πρέπει να παραδοθούν», «Όχι, θα πολεμήσουμε καπετάνιε» είπαν αυτοί που είχε μαζέψει και πολεμούσε, πολεμούσε, πολεμούσε συνέχισε. Όταν είδε και αποείδε, στο τέλος μπορούσε και εκείνος να γίνει ως ένας νεομάρτυρας, όπως πολλούς έχει να δείξει η πατρίδα μας. Χατζημιχάλης Νταλιάνης, ο Καραϊσκάκης, ο Ανδρούτσος, ο Αθανάσιος Διάκος, να πέσει ηρωικά μαχόμενος ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ως ο τελευταίος Έλληνας που προασπίζει Θερμοπύλες, ως άλλος Λεωνίδα.

Όμως διείδε ο Δασκαλογιάννης μέσα του και είπε «πρέπει να κάνω μια μεγάλη θυσία, για να γίνει πιο ξεκουστό το αίτημα και να το ζήτημα της ελευθερίας στους Έλληνες». Έπρεπε να θυσιάσει. Ήξερε για τη βαρβαρότητα των Τούρκων. Δεν μπορούσε φυσικά να σκεφτεί το γδάρσιμο που του επεφύλασσαν. Όμως προτίμησε να τραβήξει ως το τέλος τον προσωπικό του Γολγοθά, για να γίνει η μαρτυρία του μια καινούργια φλόγα και σπινθηρί, για να αρχίσουν οι άλλες επαναστάσεις και άλλες επαναστάσεις άρχισαν. Είναι ο προθάλαμος των 6 επαναστάσεων που ακολούθησαν μέχρι να απελευθερωθεί η Κρήτη και να ενωθεί με

την Ελλάδα. Αν δεν υπήρχε ο Δασκαλογιάννης, ίσως η μοίρα της Κρήτης να ήταν σήμερα διαφορετική.

Αυτή η χρυσή σελίδα είναι άγραφη στην Ελληνική ιστορία, γιατί στις συνθήκες της εποχής εκείνης, που ήθελαν να συγκροούνται μόνο τα μεγάλα συμφέροντα, μόνο ο γραμματιζόμενος Δασκαλογιάννης κατάλαβε τη σημασία του προορισμού του και ως γνησιότατος Έλληνας αποφάσισε ο ίδιος να είναι ο μπροστάρης αυτού του αγώνα, για να μπορέσουμε σήμερα εμείς να ζούμε και να μιλούμε ελεύθεροι.

Όμως, ας μην ξεχνούμε φίλοι χωριανοί, ότι ο αγώνας του ξεκίνησε απ' αυτήν την πλατεία, που ολοκληρώθηκε στο οροπέδιο της Κράπης, που έδωσε το μήνυμα και το αίσθημα να αναπτυσθεί έντονος φιλελληνισμός στην υπόλοιπη Ελλάδα και την Ευρώπη. Όλη αυτή η προσπάθεια δεν πήγε ποτέ χαμένη. Ο Δασκαλογιάννης κατάφερε να γράψει και να αναδείξει αυτό το υπέροχο ιδανικό, το ιδανικό της ελληνικής ελευθερίας και μάλιστα σε μια αποστροφή του, μιας ομιλίας που είχε κάνει το 1945 ο Καζαντζάκης στο ραδιόφωνο, όταν τον έστειλαν στην Κρήτη, να δει πως είναι η Κρήτη μετά τα γεγονότα, μετά τη μάχη, την καταστροφή και τον όλεθρο, συναντάει ένα Κρητικό που ήταν 100 χρόνων. Πάει λοιπόν και τον ρωτά «πες μου, εσύ που έζησες 100 χρόνια μέχρι το 1945 έζησες το Αρκάδι, την επανάσταση του '58, του '78, του '95, του '89, του '96, του '97, όλες αυτές».

Πολέμησε, έζησε, ένωσε αυτός ο Κρητικός και του απαντά λοιπόν με μια υπέροχη Ελληνική σοφία «σαν ένα ποτήρι κρύο νερό».

Έπιασε το νόημα ο Καζαντζάκης και του ανταπαντά αμέσως «και ξεδίψασες;» και τότε ο Κρητικός των 100 ετών σηκώνει μανισμένος τη χέρα του και σα να καταριότανε συνεχίζει και λέει «καημός του απού ξεδίψανε» υπονοώντας ότι το γονίδιο της ελευθερίας μέσα μας δεν τελειώνει ποτέ και μάλιστα είναι δυσκολότερο εν ειρήνη. Εν ειρήνη πιο δύσκολα θα κρατήσουμε τις αρχές της αλληλεγγύης και

η αλληλεγγύη δεν εκφράζεται μόνο στο διπλανό μας. Όπου υπάρχουν άνθρωποι και πρέπει να ζουν στο βίο τους ελεύθεροι, είτε αυτοί βρίσκονται στην Κύπρο, είτε στην Παλαιστίνη, είτε στο Ιράκ, είτε στη Νέα Ορλεάνη είτε στη Σιβηρία, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου. Αυτή η ελληνική αλληλεγγύη, που είχε από τους Σφακιανούς πρωτοφανερωθεί, γιατί και στη Μάνη πήγαν και πολεμήσανε και στο Μακεδονικό αγώνα αργότερα, πριν απελευθερωθεί η Κρήτη, έδωσαν τα πρώτα δείγματα της δικής τους ελληνικής ελευθερίας.

Αυτή λοιπόν η ειρήνη και η δημοκρατία εν ειρήνη, έχει ορισμένα άυλα αγαθά, Χριστιανικότητα στο βάθος. Τα αγαθά μεταφράζεται, δεν είναι μόνο κήρυγμα και διδασκαλία και ούτε η Ορθοδοξία είναι ένας πειθαναγκασμός και μια υστερόβουλη και με αποτελέσματα δόθηκαν να πάμε στο παράδεισο πίστη. Είναι η εσωτερική ελευθερία, το μέσα φως που πρέπει να βγάζουμε πάντα και να νοιώθουμε ότι είμαστε άνθρωποι και ιδιαίτερα σε μια εποχή τώρα που είναι άνυδρη, χρειάζεται περισσότερο νερό από την πηγή που έδειξε ο Δασκαλογιάννης σε όλους μας, που πρέπει να πιούμε, γιατί σήμερα ήτανε και είναι μέρα Δασκαλογιάννη, νοιώσαμε μια μικρή γεύση. Όμως μέσα μας ας τον κρατήσουμε στην καρδιά μας και αείποτε η ελληνική πολιτεία να καταλάβει ότι τα ιδανικά της ελληνικής ελευθερίας ξεκίνησαν από εδώ, από την Ανάπολη, από τα Σφακιά, από την Κρήτη. Να νοιώσουμε και να διδάξουμε τα παιδιά μας αυτές τις μεγάλες άυλες αξίες της Ορθοδοξίας και του πατριωτισμού, γιατί όλοι μας μέσα μας κουβαλάμε, αλλά θέλει ένα ερέθισμα, να φάνει και να δείξει μέσα μας και προς τα έξω μας ο Δασκαλογιάννης.

Γι' αυτό λοιπόν ξεκινάμε από σήμερα, σε συνεργασία με το Δήμο Σφακίων, τις γιορτές του έπους του μεγάλου Δασκαλογιάννη.

Ζήτη ο Δασκαλογιάννης της αδούλωτης Κρήτης μας.